

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В.Н. КАРАЗІНА
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ

КАРАЗІНСЬКІ ЧИТАННЯ: ЛЮДИНА. МОВА. КОМУНІКАЦІЯ

Тези доповідей
XVI наукової конференції
з міжнародною участю

3 лютого 2017 року

Харків 2017

УДК 81 (082)

ББК 81я43

К 22

Затверджено до друку рішенням Вченої ради
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна
(протокол № 14 від 22 грудня 2016 р.)

Організаційний комітет конференції:

В.Г. Пасинок, доктор педагогічних наук, професор (голова)
Н.А. Оніщенко, кандидат філологічних наук, доцент (заступник голови)
І.С. Шевченко, доктор філологічних наук, професор
В.О. Самохіна, доктор філологічних наук, професор
В.П. Кривенко, кандидат філологічних наук, доцент
О.В. Ребрій, доктор філологічних наук, доцент
С.К. Криворучко, доктор філологічних наук, доцент
О.О. Чорновол-Ткаченко, кандидат філологічних наук, доцент
С.А. Віротченко, кандидат філологічних наук, доцент
П.Т. Гусєва, кандидат філологічних наук, доцент
С.Г. Машенко, доцент
В.С. Барило, А.С. Медведенко, А.В. Каленик (секретарі)

Адреса оргкомітету:

61022, м. Харків-22, майдан Свободи, 4,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна,
факультет іноземних мов, тел. (057) 707-53-43

Каразінські читання: Людина. Мова. Комунікація. : Тези доповідей
К 22 XVI наукової конференції з міжнародною участю. – Х. : ХНУ імені
В.Н. Каразіна, 2017. – 164 с.

До збірника увійшли тези доповідей, присвячені проблемам іноземної
філології, методики викладання іноземних мов, перекладу, міжкультурної
комунікації, літературознавства.

Розраховано на наукових працівників, викладачів, аспірантів, студентів
філологічних спеціальностей.

УДК 81 (082)

ББК 81я43

ISBN 978-966-285-375-9

© Харківський національний університет
імені В.Н. Каразіна, 2017

© І.М. Дончик, макет обкладинки, 2017

спілкування. В умовах імітації мовного середовища студенти починають розглядати ситуацію з позиції носія мови. Ігрові моменти, диспути, робота з партнерами, висловлювання думок, обговорення суперечливої інформації спонукають студентів до підсвідомого подолання побоювання зробити помилку і прагнення до збагачення знань і пошуку додаткової інформації. Активність спілкування може стимулюватися ретельно підібраним матеріалом професійного змісту, який стане поштовхом для діалогічного і монологічного мовлення. Викладач створює ситуацію, у якій студент зможе і, головне, буде зацікавлений тим, щоб довести свої професійні здібності. Для реалізації цього завдання викладач може залучити численні ресурси мережі Інтернет: диспути політиків, теленовини, цікаві сюжети, фільми. Також в режимі онлайн можна обмінятися думками з пересічними носіями мови стосовно якоїсь події або сюжету. В такій ситуації студент усвідомлює необхідність у розширенні професійного і загального кругозору. Задача викладача викликати у студента бажання самостійно конструювати свої знання, вміння і навички. Цей підхід відомий як соціально-конструктивістський.

Отже, за умови застосування комунікативно-орієнтованого та соціально-конструктивістського методів викладання, складання навчальних планів і написання навчальних посібників, що містять матеріали лінгвокраїнознавчого характеру, можемо розраховувати на формування у студентів здатності співпрацювати з людьми різних національностей, не відчуваючи конфлікту культур.

Література

1. Красных В.В. «Свой» среди «чужих»: миф или реальность? / В.В. Красных. — М. : ИТДГЛ «Гнозис», 2003. — 375 с. 2. Мишко С.А. Лінгвокраїнознавчий аспект у вивченні іноземної мови як чинник розвиваючого навчання / С.А. Мишко. — К. : Вища школа, 2002. — 153 с. 3. Ожегов С.И. Словарь русского языка / С.И. Ожегов. — М. : Русский язык. — 1984. — 816 с. 4. McCarthy M. Discourse Analysis for Language Teachers / Michael McCarthy. — Cambridge : Cambridge University Press, 1991. — 213 p.

ХАРАКТЕРИСТИКИ САМОПРЕЗЕНТЕМ-ПОВІДОМЛЕНЬ В АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ

Кабірі М.Х. (Харків)

Метою нашого дослідження є аналіз самопрезентації як локальної стратегії англomовного дискурсу, що передбачає, зокрема, встановлення набору мовленнєвих стратегій, за допомогою яких вона реалізується, та відповідних їм одиниць — самопрезентем.

Самопрезентему, на формальному рівні збіжну з простим реченням, визначаємо за функціональною ознакою, тобто кваліфікуємо за мовленнєвою функцією. Іншими словами, систематизація презентем здійснюється по мовленнєвоактивних (іллокутивних, прагмасемантичних) параметрах. Виокремлення за цими параметрами групи самопрезентем передуює встановленню їхнього когнітивного підґрунтя, тобто з'ясуванню того, по яких пропозиційних схемах ідентифікаційного фрейму (С.А. Жаботинська) будуються ці самопрезентеми.

Аналіз фактичного матеріалу дозволив виокремити такі три групи самопрезентем: самопрезентеми-контактиви; самопрезентеми-повідомлення; самопрезентеми-оцінки.

Дослідивши характеристики самопрезентем-контактивів, на цьому етапі роботи розглядаємо самопрезентеми-повідомлення.

Ці самопрезентеми реалізують мовленнєву функцію, яка, за визначенням Дж. Сьорля, постає як фіксація відповідальності мовця за повідомлення про певний стан речей та істинність судження. У класифікації мовленнєвих актів автора ця мета кореспондує з таким типом як репрезентативи або асертиви. Д. Вундерліх також використовує термін «репрезентатив» для позначення цього типу мовленнєвих актів, до яких автор зараховує описи, констатації, твердження, пояснення, звіти, гарантії. Зауважуючи, що репрезентативи можуть використовуватися комунікантами в ініціальній або респонсивній репліках, К. Бах відносить до цього класу (у межах його класифікації цей клас має назву «констативи») твердження, підтвердження, об'яви, відповіді, визначення, згоди незгоди, заперечення, ідентифікацію, інформування, наполягання, передбачування, заяви тощо (виділено мною – М.К.).

Репрезентативи, на думку І.Є. Фролової, ґрунтуються на ментальній моделі *надавати інформацію – одержувати інформацію* або сценарії *«я вимовляю щось, надаючи тобі інформацію, щоб ти отримав її»*.

Диверсифікація, здійснювана з метою розподілу цього типу іллокутивних актів на прагмасемантичні підтипи, реалізується на підґрунті запропонованого І.Р. Гальперіним поділу інформації на фактуальну та концептуальну (або модальну). Зокрема, В.В. Богданов розрізняє *повідомлення* про речі, явища, дії та *твердження*. Самопрезентеми переважно належать до першого класу, оскільки у цьому висловлені мовець, як правило, повідомляє про себе фактуальну інформацію.

Таким чином, самопрезентеми-повідомлення кореспондують із іллокутивною функцією репрезентатива та належать до першого з прагмасемантичних підтипів цього типу мовленнєвих актів

Самопрезентеми-повідомлення, згідно даних нашого аналізу, ґрунтуються на такій пропозиційній схемі ідентифікаційного фрейму, як схема класифікації

(«щось-ідентифікатив є щось-класифікатор», класифікатор є членом певного класу), наприклад:

(1) *I'm not a goddamn Russian spy. (Salt)*

(2) *Well, I'm black, but he was closer. (House MD, Paternity)*

Інші схеми ідентифікаційного фрейму, а саме схема персоніфікації та схема характеризації, за даними нашого дослідження, не формують підґрунтя самопрезентем-повідомлень. Таким чином, між функцією та ментальною основою цієї групи самопрезентем існує лінійний зв'язок. Також можна стверджувати, що самопрезентем-повідомлення репрезентують відповідну мовленнєву стратегію самопрезентації (стратегію повідомлення).

ГРАДАЦІЯ ЯК ЗАСІБ СУГЕСТИВНОГО ВПЛИВУ В ДИСКУРСІ ІДЕАЦІЇ

Кайсіна Д.М. (Харків)

Дискурс ідеації є когнітивно-комунікативною взаємодією ідеатора (автора або носія ідеї) та реципієнта/-ів, метою якої є втілення у соціальну практику певної ідеї [1, с. 132]. Це стає можливим завдяки здійсненню комунікативного впливу через доведення, переконування, спонування та сугестію.

Сугестію визначаємо як процес впливу на сферу підсвідомості людини, який полягає у зниженні рівня раціональності і критичності при сприйнятті навіюваного змісту [3, с. 176–177]. При цьому стверджуємо, що сугестивний комунікативний вплив пов'язаний як з автоматизацією сприйняття мовлення, так і, навпаки, з висуванням навіюваного змісту у фокус уваги.

Сугестія здійснюється за допомогою сугестем. На мовному рівні сугестема корелює скоріше з оформленням висловлювання, аніж безпосередньо з його змістом і втілюється не в конкретних мовних виразах, а в синтаксичному аранжуванні мовлення [2, с. 164–165]. Прототиповим засобом сугестії є повтор. Синтаксичний повтор пов'язаний із таким прийомом, як градація, який спирається на повтор паралельних структур, де кожна наступна одиниця посилює значення попередньої, що дозволяє відтворити події, дії, думки та почуття в процесі розвитку від “малого до великого” (пряма градація) або від “великого до малого” (зворотна градація) [4]:

(1) *Fact: diet-related disease is the biggest killer in the United States, right now, here today. This is a global problem. It's a catastrophe. It's sweeping the world* (1).

Підкреслюючи нагальність проблеми дитячого харчування у США, ідеатор використовує два прийоми градації. Зосереджуючи увагу аудиторії

Драпалюк Г.С., Пиндик Н.І. РОЗВИТОК МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ПРИ ВИВЧЕННІ ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ТЕХНІЧНОМУ ВУЗІ	32
Ейгер Г.В., Бабич Е.Н. ЛИНГВИСТИЧЕСКАЯ КОНТЕКСТОЛОГИЯ: ПОСТАНОВКА ВОПРОСА И ПЕРСПЕКТИВЫ ИССЛЕДОВАНИЯ	34
Єфименко В.А. ДІАЛОГІЗМ СУЧАСНИХ АДАПТАЦІЙ КЛАСИЧНИХ КАЗОК	35
Змиєва І.В. БИПОЛЯРНОСТЬ ЭТИЧЕСКИХ КОНЦЕПТОВ	37
Ільчишин Н.М., Колесник Г.О. ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВЧИЙ АСПЕКТ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ЕКОНОМІСТІВ	38
Кабірі М.Х. ХАРАКТЕРИСТИКИ САМОПРЕЗЕНТЕМ-ПОВІДОМЛЕНЬ В АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ	39
Кайсіна Д.М. ГРАДАЦІЯ ЯК ЗАСІБ СУГЕСТИВНОГО ВПЛИВУ В ДИСКУРСІ ІДЕАЦІЇ	41
Кальниченко О.А., Зарубіна З.В. ПОВТОРНІ ПЕРЕКЛАДИ В УКРАЇНІ У 1920-і – 1950-і РОКИ	43
Кальниченко О.А., Кальниченко Н.М. ДО РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО ДІАЛОГУ: ХУДОЖНІЙ ПЕРЕКЛАД (1917 – 1956)	44
Каминін І.М., Тучина Н.В. ШЛЯХИ РОЗВИТКУ АВТОНОМІЇ СТУДЕНТІВ У НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	46